

Recenzie

PISOŇOVÁ, M. a kol. 2014. Školský manažment pre študijné odbory učiteľstva a prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov
Bratislava: Univerzita Komenského, 2014. 228 s. ISBN 978-80-223-3621-5

Autori kapitol: Mgr. Zuzana Brunclíková, PhD., prof. PhDr. Zdeněk Obdržálek, DrSc., Mgr. et Ing. Jozef Strakoš, PhD., PhDr. Václav Trojan, Ph.D., doc. PaedDr. Jitka Prevendárová, PhD., doc. PaedDr. Mária Pisoňová, PhD., Ing. Eva Tóblová, PhD., doc. PaedDr. Ludvík Eger, CSc., Mgr. Irena Trojanová, Ph.D., prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc., Mgr. Zuzana Sitášová, PhD.

Vysokoškolskú učebnicu *Školského manažmentu pre študijné odbory učiteľstva a prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov* možno z hľadiska kvality, zloženia autorského kolektívu a svojho zamerania považovať za jedinečnú svojho druhu v Slovenskej a zároveň v Českej republike. Sprievodným znakom kvality je dôsledná analýza vzdelávacích potrieb riaditeľov škôl na Slovensku, výsledky ktorej boli autormi konfrontované s Opisom študijného odboru 1.1.1 Učiteľstvo akademických predmetov. Jeho podstatou je konkretizovanie jadra vedomostí budúcich pedagógov a potenciálnych vedúcich pedagogických zamestnancov, medzi ktoré sa zaraďujú i vedomosti v problematike orientujúcej sa na jednotlivé oblasti školského manažmentu. Študijný materiál preto svojim zameraním reálne zohľadňuje požiadavky, a je určený najmä vysokoškolským študentom v rámci ich pregraduálnej učiteľskej prípravy, taktiež aj na účely funkčného vzdelávania v rámci kontinuálneho vzdelávania budúcich vedúcich pedagogických zamestnancov.

Za účelom kvalitného spracovania obsahu jednotlivých kapitol predmetnej učebnice Mária Pisoňová ako hlavná autorka publikácie a zároveň vedúca riešiteľka projektu KEGA č. 018UK-4/2013 s názvom: *Obsahová inovácia kurzu Školský manažment s následným vytvorením modernej vysokoškolskej učebnice a e-kurzu LMS Moodle pre študijné odbory učiteľstva a učiteľov kontinuálneho vzdelávania*, spolupracovala s jedenástimi poprednými odborníkmi v oblasti organizácie a riadenia školstva na Slovensku i v susednej Českej republike.

Inovovaný obsah vysokoškolskej učebnice je rozpracovaný do jedenástich kapitol. Praktickým vstupom do každej kapitoly je zoznam kľúčových slov, pričom ich v ich závere čitateľ nájde zoznam použitej literatúry.

Prvá kapitola v jej úvode logicky vymedzuje a vysvetľuje základnú manažérsku terminológiu s aplikáciou na súčasné podmienky školského manažmentu. Prínosné pre čitateľa sú i ďalšie podkapitoly venujúce sa koncepciám a teóriám manažmentu ako východiskám školského manažmentu, štruktúre riadiacich mechanizmov vzdelávacích inštitúcií v Slovenskej

republike, školskému systému v Slovenskej republike, poslaniu a základným a riadiacim funkciám školy, a v neposlednom rade oboznamuje i s problematikou kontinuálneho vzdelávania vedúcich pedagogických zamestnancov.

Druhá kapitola, spracovaná jedným z popredných odborníkov zaoberajúcim sa otázkami v oblasti školského manažmentu, popisuje vývoj organizácie a riadenia školstva a školy v Slovenskej republike od roku 1989 až po súčasnosť.

O inováciách v rámci obsahu sa môžeme presvedčiť prostredníctvom tretej kapitoly, ktorá čitateľovi rozširuje obzor aj v oblasti, akou sú inovačné trendy v riadení školstva v zahraničí.

Spôsobom spracovania čitateľa zaiste zaujme štvrtá kapitola približujúca problematiku pedagogického riadenia a pedagogického procesu spoločne s jeho základnými determinantmi.

Tematika osobnostných predpokladov riaditeľa školy, ale najmä požiadaviek na vlastnosti riaditeľa školy, ako aj na kvalitu psychických procesov riaditeľa školy, ktoré vysoko ovplyvňujú výkonnosť i úspešnosť jeho práce, taktiež témy zamerané na schopnosti a zručnosti vedúceho pedagogického zamestnanca, témy zdôrazňujúce potrebu vytvárania efektívnych vzťahov a interpersonálnych kompetencií, sú súčasťou piatej kapitoly predmetného študijného materiálu.

Šiesta kapitola rozpracováva významnú problematiku manažérskej etiky a venuje sa i otázkam sebariadenia. Práve v rámci tejto podkapitoly jej autorka otázky sebariadenia uvádza v kontexte vplyvu kongruencie na kvalitu organizácie práce riaditeľa školy a popisuje vybrané metódy a techniky sebariadenia. Obsahom posledných dvoch podkapitol boli témy zaoberajúce sa manažérskou funkciou rozhodovanie z pohľadu rozhodovacích aktov riaditeľa školy, druhov a fáz rozhodovania, a tiež problematika plánovania so zameraním na tvorbu strategického plánu školy.

Informácie o nemenej podstatnej manažérskej funkcii organizovania, jednotlivých druhoch organizačných štruktúr a ich súvislosti v aplikácii na školské podmienky, ale najmä vymedzenie úloh riaditeľa školy v procese organizovania, poskytuje čitateľovi siedma kapitola.

Ôsma kapitola vysokoškolskej učebnice pojednáva o koncepcii školského marketingu, ale aj o aplikovaní poznatkov strategického plánovania školy z hľadiska marketingu. Venuje sa i témam, ktoré s marketingom vzdelávacích inštitúcií úzko súvisia, ktorými sú kultúra, image školy a marketingový mix. Autor v rámci podkapitol približuje čitateľom problematiku segmentácie trhu školy a v menšom rozsahu informuje čitateľa o výskume v marketingu.

Problematika vedenia ľudí v školskej organizácii a jej jednotlivé štýly, taktiež uplatňovanie motivácie v prostredí škôl, ale aj základné aspekty

manažérskej komunikácie, sú témy, ktoré čitateľ nájde spracované v deviatej kapitole.

V riadení škôl nemôžeme podceňovať zmysel a význam evalvačných a autoevalvačných procesov. V tejto súvislosti sa autor desiatej kapitoly venoval vysvetleniu ich významu, objasňuje zmysel vzťahov medzi externou a internou evalváciou, tiež charakterizuje vybrané metódy a nástrojov evalvácie škôl.

Možnosti využívania informačných a komunikačných technológií v práci vedúcich pedagogických zamestnancov škôl, so zameraním sa predovšetkým na jednotlivé licencie, aplikácie a školské informačné systémy, sú témy rozpracované v poslednej kapitole vysokoškolskej učebnice.

Záverom možno len s úctou konštatovať, že snaha autorov vypracovať komplexný, v rámci obsahu inovatívny študijný materiál v oblasti školského manažmentu, sa s určitosťou naplnila.

Adriana Nagyová
Pedagogická fakulta UK, Bratislava

DVOŘÁKOVÁ, M. a kol. Základní učebnice pedagogiky

Grada Publishing : 2015, 248 s. ISBN 978-80-247-5039-2

Predkladaná učebnica pedagogiky je podľa autorov určená študentom stredných a vysokých škôl, na ktorých sa študuje pedagogika, ako aj samotným učiteľom pedagogiky. Pojednáva o základných pedagogických disciplínach v troch samostatných častiach.

Prvá časť je venovaná všeobecnej pedagogike, pričom sa v úvode zamýšľa nad významom výchovy v živote človeka a následne definuje samotný pojem výchova. Na to nadväzujú ďalšie podkapitoly venujúce sa výchovnému procesu – jeho cieľmi, podmienkami, prostriedkami, výsledkami. Pozornosť upriamuje aj na vzájomný vzťah (interakciu) medzi vychovávateľom a vychovávaným, osobitosti pôsobenia vychovávateľa na vychovávaného, prostredníctvom jeho kompetencií, hodnotenia, štýlov výchovy. Objasňuje rozdiel medzi pojmami vzdelávanie a vzdelanie na základe rozličných teoretických koncepcií spájajúcich sa s procesom vzdelávania. V prehľadnom delení sa sústreďuje na charakter školskej sústavy v ČR podľa ISCEDu (International Standard Classification of Education). Analýzou rozdielov v školských systémoch niektorých krajín západnej Európy, informuje o možných rizikách spojených so sociálnymi nerovnosťami, ktoré môžu byť vyrovnávať alebo odstraňovať. Záverom sa plynule dostáva k vymedzeniu pedagogiky ako vedeckej

disciplíny, predmetu jej skúmania, výskumným metódam, vzťahu k i iným vedeckým disciplinám a jej členeniu.

Druhá časť sa zaoberá všeobecnou didaktikou – jej teoretickým vymedzením s prihliadnutím na vyučovací proces. Táto časť je spracovaná oproti predchádzajúcej ešte viacej interaktívne. Každá podkapitola obsahuje teoretický rámec týkajúci sa danej témy, ktorý však nie je vyčerpávajúci. Stáva sa tak, nie len „suchým výkladom“ teórie didaktických kategórií, ale priamo zapája aj jej čitateľov (študentov/ky) do osvojovania si nových poznatkov, prostredníctvom úloh, doplňovačiek, grafov, testov, ilustrácií a následného vyhľadávania ďalších informácií v odbornej literatúre či internete. Záver druhej časti je venovaný filozofii školy, ktorá môže významným spôsobom ovplyvniť spôsob organizácie vyučovania, voľbu metód a stratégií vyučovania, obsahu vyučovania, spôsobu hodnotenia žiakov, kvalitu sociálnych vzťahov, školskú klímu... Rôznorodosť možných prístupov, vysvetľuje na príklade výučby čítania a písania – použitia metód pri osvojení si čitateľskej či písomnej gramotnosti (napr. Comenia Script) a výukových programov alternatívnych školských systémov (waldorfská škola, pedagogika M. Montessori).

Tretia časť je venovaná dejinám pedagogiky od obdobia antiky až po súčasný stav školstva v ČR. Aj táto časť obsahuje praktické úlohy a cvičenia, na viac je doplnená aj krátkymi ukázkami textov dobových autorov, čo umožňuje čitateľovi zamyslieť sa nad významom výchovy a vzdelávania v danom období. Každé historické obdobie obsahuje charakteristiku súčasných pomerov, predstavenie jej najvýznamnejších predstaviteľov, ktorí sa podieľali na chápaní zmyslu výchovy a vzdelávania v danej spoločnosti, príp. ovplyvnili systém vyučovacieho procesu.

Pri porovnaní knihy s inými publikáciami, týkajúcich sa pedagogiky, príp. didaktiky (E. Petlák, I. Turek, Z. Kalhous – O. Obst, J. Sklalková) kniha nepriináša nič nové, čo sa týka teoretického spracovania, avšak čo ju odlišuje, je jej prevedenie a obsahová stránka. Okrem teoretických pasáží, obsahuje ilustrácie, praktické príklady, úlohy, cvičenia, čo umožňuje jej následné využitie ako didaktickej pomôcky pre učiteľov/ky pedagogiky. Pre študentov/ky poskytuje adekvátny materiál pre začatie štúdia pedagogiky, obsahuje dôležité vstupné informácie, ktoré môžu predstavovať dobrý základ pre ďalšie rozvíjanie získaných vedomostí.

Jana Turčeková

PDF TU Trnava, so školiacim pracoviskom UVSK SAV Bratislava

DANEK, J.: Pedagogická komunikácia na vysokej škole

Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave 2014, 128 s. ISBN 978-80-8105-614-7

Pedagogická komunikácia ako špecifický druh sociálnej komunikácie je stálym predmetom záujmu odborníkov z oblasti teórie i praxe výchovy a vzdelávania. Je významným prostriedkom rozvoja osobnosti, pomocou ktorého sa dosahujú ciele vo všetkých oblastiach výchovno-vzdelávacieho pôsobenia.

K pedagogickej komunikácii sa často pristupuje najmä z hľadiska jej uplatňovania v školskom prostredí a to hlavne na základných a stredných školách. V odborných publikáciách sa zriedkavejšie stretávame s jej spracovaním na podmienky výchovy a vzdelávania mimo školy – v mimoškolských zariadeniach, či v rodine. Menšia pozornosť sa venuje aj pedagogickej komunikácii vo vysokoškolskom prostredí. Preto treba privítať vydanie publikácie *Pedagogická komunikácia na vysokej škole* Jána Daneka, profesora Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

Vysokoškolská učebnica *Pedagogická komunikácia na vysokej škole* nadväzuje na autorovu predchádzajúcu prácu z roku 2009 *Pedagogická komunikácia*. Spracovaná bola na základe 50 slovenských i zahraničných literárnych zdrojov.

Publikácia má premyslenú štruktúru. Okrem Úvodu, Záveru a Resumé (Summary) obsahuje 12 logicky na seba nadväzujúcich kapitol rozdelených do dvoch častí.

V *Úvode* práce autor poukazuje na špecifiká komunikácie v podmienkach vysokých škôl, najmä vo vzťahu k množstvu rozličným študijných odborov a programov. Zdôrazňuje význam komunikácie pre vysokoškolských študentov.

Prvá časť učebnice obsahuje tri širšie koncipované kapitoly orientované na rozpracovanie širších, všeobecnejších teoretických východísk k problematike pedagogickej komunikácie.

Prvá kapitola pod názvom *Úlohy a pozície vysokých škôl a vysokoškolského štúdia* je obsahovo zameraná na komunikačnú stránku týchto úloh. Svojim rámcovým obsahovým zameraním vytvára dobré východisko pre ďalšie kapitoly.

Podobne to platí aj pre 2. a 3. kapitolu (*Komunikácia a Sociálna komunikácia*), kde treba oceniť, že autor nezostáva len pri všeobecnej charakteristike komunikácie a sociálnej komunikácie, ale aplikuje ich aj na prostredie vysokých škôl, na vysokoškolského učiteľa a študenta.

Druhá časť učebnice pozostáva z 9 kapitol priamo zameraných na problematiku pedagogickej komunikácie a rétoriky v podmienkach vysokej školy.

Autor v nich prejavuje výbornú rozhl'adenosť v predmetnej problematike, a čo treba osobitne vyzdvihnúť, pri rozpracovávaní všeobecne pomerne známych a v odbornej literatúre dobre spracovaných tematických okruhov (napr. verbálna, neverbálna komunikácia), zameriava pozornosť vždy na prostredie a špecifiká vysokých škôl.

Autorov premyslený postup od všeobecnejších otázok ku konkrétnejším sa plne prejavil v posledných kapitolách (9. – 12.). Dôkazom toho sú už ich názvy: *zložky, pravidlá, organizačné formy, metódy a prostriedky pedagogickej komunikácie*. I tu sa prejavila autorova cielená snaha vychádzať z podmienok vzdelávania na vysokých školách.

Plne to platí aj o 9. kapitole, venovanej, v odbornej literatúre menej zastúpenej, problematike *komunikácie činom*. Komunikácia činom je práve vo vysokoškolskom prostredí veľmi dôležitá a to tak z pohľadu vysokoškolského učiteľa ako i študentov. Možno len súhlasiť s názorom autora, že prostredníctvom komunikácie činom sa vytvára priestor pre vzájomnú ústretovú spoluprácu vysokoškolského učiteľa a študentov, pre ktorú je typický vzájomný rešpekt a vytváranie pozitívnej klímy v študijnej skupine, na katedre, či vysokej škole.

Zohľadnenie špecifik a podmienok vysokých škôl je typické aj pre 10. kapitolu, v ktorej sa autor zaoberá *zložkami pedagogickej komunikácie*: kognitívnou, afektívnou a regulatívnou zložkou. Opiera sa pritom o úlohy a ciele stanovené právnymi normami – Zákonom č. 245/2008 Z.Z. o výchove a vzdelávaní a Zákonom č. 131/2002 o vysokých školách.

V 11. kapitole je obsiahnutá aplikácia *pravidiel efektívnej komunikácie medzi študentmi a učiteľmi v podmienkach vysokoškolského štúdia*. Autor dochádza k záveru, že pravidlá pre dobre realizovanú komunikáciu a pripraveného vysokoškolského učiteľa znamenajú jednoznačný vzťah k odboru, odovzdávanie poznatkov, rozvíjanie zručností a schopností, dynamiku myslenia a prepojenie odbornosti a spoločenskej angažovanosti.

V poslednej, 12. kapitole, sa autor zameril na charakteristiku *organizačných foriem, metód a prostriedkov pedagogickej komunikácie na vysokej škole*. Osobitnú pozornosť v tejto kapitole venuje aj, v súčasnosti veľmi frekventovaným a často využívaným, materiálnym a nemateriálnym prostriedkom pedagogickej komunikácie, vrátane elektronickej komunikácie. Tú pokladá za primárny komunikačný prostriedok vo vysokoškolskom vzdelávaní. Jej úlohu vidí v sprostredkovaní poznatkov a odborných postojov, virtuálnom predstavovaní prírodovedných, technických, medicínskych a pedagogických postupov. Na druhej strane však upozorňuje aj na význam osobného kontaktu a komunikácie medzi vyučujúcim a študentmi, ktoré ovplyvňujú a rozvíjajú medzil'udské vzťahy, dôveru, spoluprácu a vzťah k študijnému odboru.

Recenzovaná publikácia *Pedagogická komunikácia na vysokej škole* Jána Daneka predstavuje didakticky a štylisticky kvalitne spracovaný odborný študijný text, ktorý poskytuje množstvo poznatkov z oblasti pedagogickej komunikácie na vysokých školách a to i z prihliadnutím na širšie súvislosti. Autor v nej prejavil nielen vysokú odbornú rozhl'adenosť a erudovanosť v predmetnej oblasti, ale plne zúročil aj svoje poznatky a skúsenosti z oblasti vysokoškolskej pedagogiky a vysokoškolskej edukácie. Ako vysokoškolskú učebnicu ju možno odporučiť nielen vysokoškolským študentom, ale aj vysokoškolským učiteľom, najmä začínajúcim. Vydanie publikácie je nesporne i príspevkom pre obohatenie a rozvoj vysokoškolskej pedagogiky.

Július Matulčík
FF UK, Katedra andragogiky
Bratislava

KOŤÁTKOVÁ, S.: Dítě a mateřská škola. Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet.

Praha: Grada, 2014, 256 s. ISBN 978-80-247-4435-3

Obdobie prechodu dieťaťa z výhradnej starostlivosti rodičov do kombinovanej starostlivosti v materskej škole je obdobím komplikovaným nielen pre dieťa, ale pre aj rodičov. O zákonitostiach tohto procesu, príjemnostiach a nástrahách tohto obdobia či riešeníach nečakaných situácií diskutuje publikácia *Dítě a mateřská škola*, ktorá vyšla v období pre autorku tejto recenzie mimoriadne aktuálnom. Prečo diskutuje? Jej obsah totiž autorka poňala ako otvorenú diskusiu s čitateľom/rodičom, ktorý dostáva priestor na konfrontáciu svojich názorov, postrehov a skúseností s teóriou a praxou autorky. Pre rodiča v aktuálnej situácii zážitok ak nie príjemný, rozhodne poučný.

„Není jednoduché se rozhodnout, kdy a kam svěřit dítě do péče mimo rodinu“ (s. 9) – takto začína autorka svoje zamýšľanie sa nad prechodom z výhradnej starostlivosti rodičov do starostlivosti inštitucionálnej. V tejto jedinej vete zhrnula zároveň želanie aj obavy rodičov, ktorí chcú, aby ich dieťa plynulo nadviazalo v rámci výchovného a už tak trocha aj vzdelávacieho procesu na proces socializovania sa s rovesníkmi, ale zároveň dôkladne zvažujú vhodné obdobie a miesto prvého osamostatňovania sa. Rodičia zväčša zohľadňujú okrem racionálnych faktorov (dostupnosť, veľkosť, odporúčania, cena) aj faktory emocionálne (strach, smútok, traumy z vlastných skúseností, odlúčenie). Mnohí vnímajú materskú školu iba ako náhradnú formu

starostlivosti o dieťa, no dnes sme už skôr naklonení myšlienke participácie na tejto forme výchovy a vzdelávania našich detí, a sme viac stotožnení s jej aktívnou podporou, ako sme to nedávno ešte nepoznali. Dnes sa materské školy viac ako kedykoľvek predtým orientujú na osobnosť každého dieťaťa, na interakciu a vzťahy medzi deťmi. A to je dôvod, prečo sa dnes oveľa viac dbá na aktivitu rodičov vo vzťahu k materskej škole a ich angažovanú podporu, nielen dieťaťa, ale celej komunity – “mateřské školy sa snaží oslovit i rodiče, aby vzťahy byly pozitivně provázané, a ne striktně oddělené a dítě chápallo svět, jenž se před ním otevírá, jako společný a dobrý” (s. 10). Aj vďaka mnohým inováciám zostáva materská škola významnou inštitúciou elementárneho výchovnovzdelávacieho procesu, ktorá uvádza dieťa do sveta spoločnosti a nasmerováva jeho prvé kroky. Je dôležité, aby tieto kroky boli viac isté ako neisté.

Už na prvý pohľad ide o publikáciu, ktorá je určená najmä rodičom. Aspoň taký dojem môže mať čitateľ pri listovaní publikácie, ktorá niekedy pripomína skôr príručku, ako správne pristupovať k výchove dieťaťa od jeho narodenia. Vzhľadom na súčasný stav vo výchove detí od narodenia je to však nevyhnutné, stále viac si totiž ako rodičia uvedomujeme, akým obrovským umením je výchova dieťaťa v rodine. Kapitola, venovaná tejto téme, je jedna z najdlhších, čo tiež naznačuje, aká dôležitosť jej v tejto publikácii patrí. Obsah a najmä spôsob, akým sa autorka snaží priblížiť jednotlivé úskalia výchovy rodičom, je zvolený veľmi citlivo, občas až trochu infantilne, čo ale v tomto prípade nie je vôbec nepríjemné, práve naopak. Text by bolo pokojne možné odporúčať ako povinné čítanie otcom a matkám už v období, keď sa ešte iba začínajú zaoberať myšlienkou na dieťa. Vo výchove platí totiž mnohonásobne, že vedieť, čo nás spolu čaká, je nevyhnutné. A pripraviť sa na to ešte nevyhnutnejšie. Pre mnohých rodičov by potom nemuselo byť prekvapujúce zistenie, ako citlivo vníma ich dieťa svet okolo seba, reakcie a správanie rodičov a súrodencov, aké sú jeho potreby a záujmy, socializačné či objaviteľské, ako veľmi ho poznačia traumy a čo všetko je vhodné eliminovať, aby dieťaťko prežilo nielen šťastné a spokojné detstvo, ale aj celý život. Osobitne zaujme podkapitola Dieťa ako občan, vzhľadom na obsah netradičná téma v porovnaní s inými publikáciami tohto druhu. Autorka akoby chcela podporiť aktuálny trend vo výchove detí, a to formovanie dieťaťa nielen ako budúceho dospelého, muža či ženu, plnohodnotného jedinca pre rodinu či trh práce, ale aj plnohodnotného občana, aktívne sa podieľajúceho na dani v spoločnosti. Taký jedinec by mal byť altruistický, tolerantný voči inakosti, mal by poznať svoje socializačné limity, ale najmä by mal byť vnímavý, kritický a aktívny so zmyslom pre citlivosť k problémom a nešťastiu druhých.

Mimoriadne prakticky je riešená časť, venovaná úvahám rodičov o materskej škole ako inštitúcii ďalšej výchovy a čiastočne už aj vzdelávania

dieťaťa. Obsahuje praktické rady, ktoré by mali rodičom pomôcť zodpovedať znepokojujúce otázky: O čom premýšľať pri voľbe materskej školy? Aké sú možnosti pre deti so špeciálnymi potrebami? Ako pripraviť dieťa na materskú školu? Čo môžem urobiť pre dobrú adaptáciu? Práve posledná otázka rezonuje v rodičoch asi najčastejšie: je mnoho možností, ako môže dieťa na zmenu prostredia reagovať a taktiež adaptácia môže prebiehať rôznymi spôsobmi, čo rodičom veľmi často spôsobuje starosti. Pre tieto prípady má autorka poruke desatoro odporúčaní, ako prežiť vstup do materskej školy bez stresu a nervov, a zároveň predísť zbytočnému traumatizovaniu dieťaťa.

Autorka sa však, ako to pri odborných publikáciách tohto typu býva, nevyhla aj jemnej dávke idealizmu, konkrétne v časti pojednávajúcej o súčasnej materskej škole. V čitateľovi evokuje skôr pocit „takto by to malo byť“, nie „takto to je“. Je to zrejme aj tak trochu pochopiteľné, pretože je dobré vedieť, k akému ideálu by sme mali snažiť približovať. V prípade rodičov ide opäť o užitočné rady, ktoré vychádzajú z rôznych súvisiacich teórií: teória výchovy (nedirektívne prístupy), didaktika predprimárnej výchovy a vzdelávania (vzdelávacie programy, výchovnovzdelávacie ciele, tvorivosť, hra), primárna výchova a vzdelávanie (školská zrelosť, pripravenosť), alternatívne školy.

Publikácia je druhým, aktualizovaným a rozšíreným vydaním, v ktorom si autorka vlastnými slovami „...vytkla nelehký cieľ, jenž ovšem považují za stěžejní. Měla by oslovit společně rodiče i učitele mateřských škol a nabídnout jim informace na jedné straně trochu více pro rodiče, a současně být zdrojem zamyšlení pro učitele. Obě skupiny mají přece společný zájem a tím je citlivá výchova a účinné rozvíjení dítěte...snažíme sa rozkrýť, o co usiluje současná mateřská škola, a přinést pocit, že by sa tam nemělo nic dít jen za zavřenými dveřmi, ale že je zde dostatek prostoru i pro zájem rodičů a tvořivou svobodu pedagogů“ (s. 10). Dovolíme si ponechať na čitateľov, či a do akej miery sa to autorke podarilo. Rozhodne však možno publikáciu odporúčať tým čitateľom, ktorí sa chcú viac dozvedieť o tomto nádhernom období vývinu človeka viac a tiež rodičom, ktorí sa neuspokojujú s bežne dostupnými faktami o zákonitostiach výchovy dieťaťa. Pretože milovať svoje dieťa znamená ho nielen usmerňovať, ale aj rešpektovať.

Silvia Dončevová
Fakulta sociálnych vied UCM, Trnava